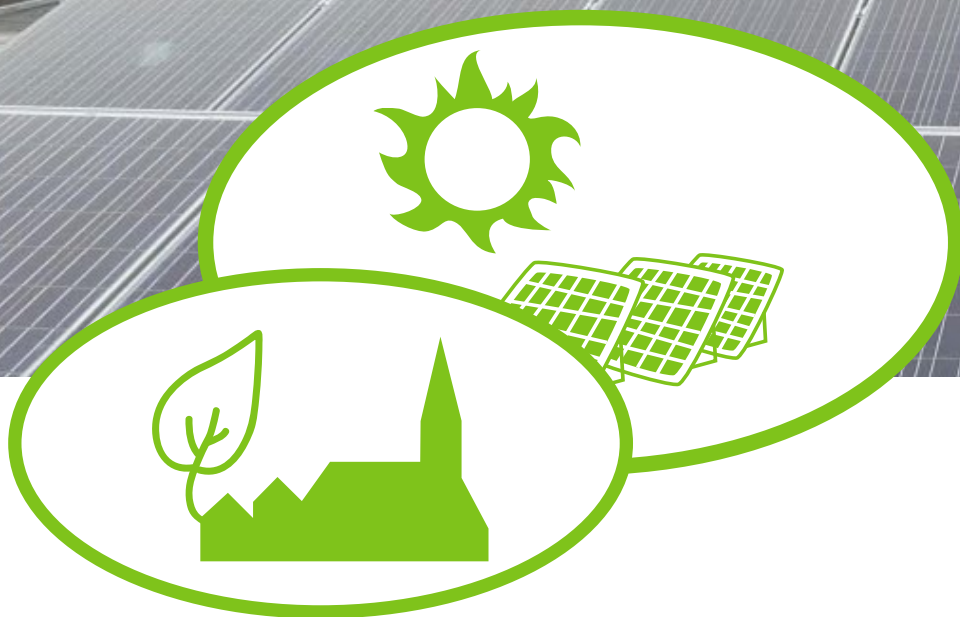

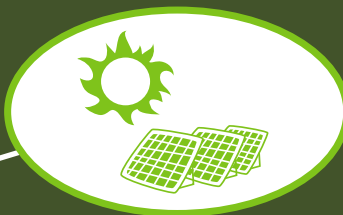
KLIMAAT IN DE BUURT

VERZAMELING LOKALE EN PROVINCIALE KLIMAAT-INITIATIEVEN

GROENLINKS

INHOUD

Inleiding: Laura Bromet 3

Leeswijzer 4

Initiatieven 5

Tot slot: Marjolein Meijer 23

Links 24

Colofon 24

INLEIDING

De GroenLinks-raadsleden van Waterland kregen voor de voeten geworpen bij de gemeentelijke begrotingsbehandeling: “Waarom laten jullie het licht in jullie kamer branden na de fractievergaderingen?”. Een terechte vraag. Het licht uitdoen als je de kamer uitloopt is weliswaar een kleine, maar ook een heel gemakkelijke klimaatactie.

GroenLinks is een groene partij die zich het klimaatprobleem aantrekt. Europarlementariër Bas Eickhout vocht voor een goed klimaatakkoord in Parijs waarbij het draaide om tonnages CO2 en maximale temperatuurstijging. Liesbeth van Tongeren en Jesse Klaver werken in Den Haag aan de klimaatwet. Tussen hun afspraken op Europees en nationaal niveau en het licht uitdoen als je je kamer uitloopt is nog een wereld te winnen. Met maatregelen die mensen zelf dicht bij huis kunnen nemen. Deze hebben bij elkaar opgeteld ook een groot effect. Daarnaast zorgt het voor draagvlak voor meer abstracte klimaatafspraken op hogere niveaus.

De afgelopen maanden spraken honderden GroenLinksers en sympathisanten in veertien klimaatgesprekken over de maatregelen die je lokaal kunt nemen. Van Amsterdam tot Hengelo, van Groningen tot Goes spraken

GroenLinksers en sympathisanten over zaken als woningisolatie, ledverlichting, zonnepanelen en de verbinding met maatschappelijke duurzaamheidsinitiatieven. Het leverde een overzicht van concrete acties en initiatieven op. Een overzicht als inspiratiebron voor GroenLinksers in het hele land. Als Huizen de straatverlichting kan vervangen door LED-lampen kan het in alle gemeenten; als er in Alphen aan den Rijn een energieconvenant kan worden afgesloten met het bedrijfsleven is dat op andere plaatsen ongetwijfeld ook mogelijk. In de klimaatgesprekken bleek dat regelgeving op hoger niveau soms goede initiatieven belemmert. In Goes kon een huis niet zomaar afgekoppeld worden van het gasnet; in Noord-Holland bleken de provinciale regels voor windmolens zo knellend dat het haast onmogelijk was om nieuwe windmolens te plaatsen. Met deze knelpunten gaan we naar

GroenLinksers op provinciaal, nationaal en Europees niveau, zodat zij weten wat er in de lokale praktijk nodig is.

Met dank aan velen kregen wij veel resultaten. Je leest ze in deze brochure. Bedoeld om te inspireren, om ideeën op te doen, en om verbinding te leggen tussen alle inzet van GroenLinks op het klimaat.

Laura Bromet
Inhoudelijk projectleider
Klimaatgesprekken

LEESWIJZER

De voorbeelden in deze brochure zijn ingestuurd door GroenLinkers. Maar het zijn niet alleen GroenLinkse initiatieven, ze komen ook uit andere, soms onverwachte hoeken: inwoners, ondernemers en organisaties. Dat maakt natuurlijk niet uit voor het klimaatresultaat. En het maakt ook niet uit voor wie zich hierdoor wil laten inspireren. Blader lekker, en kijk waar je wat aan hebt in jouw gemeente! De vermelde contactpersonen vind je via GLweb of internet.

ONDERWERPEN

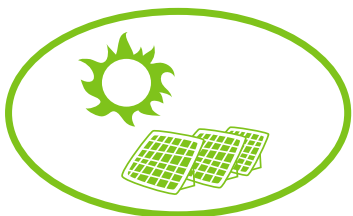
De gemeente verduurzamen:

initiatieven die zich richten op openbare gebouwen, ruimte, wegen en beleid

Vele handen (maken licht werk):

projecten met vele kleine initiatieven die samen een groot verschil maken

Energie opwekken:

projecten die duurzaam energie opwekken

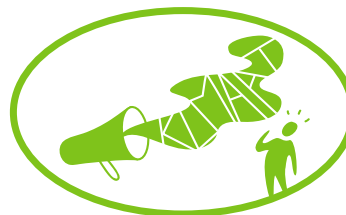
Financiering:

manieren om klimaatprojecten financieel van de grond te krijgen

Partijen samenbrengen:

convenanten, samenwerkingen e.d.

Spread the word:

voorlichting, promotie, informatie

KORT!

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Motie om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. De gemeente wilde besparen, deze motie stelt voor twee vliegen in één klap te slaan.

Afdeling: Alphen aan den Rijn

Realisatie: De motie is aangenomen, verduurzaming is bezig.

Contactpersoon: Erik van Zuylen

Info: Je vindt de motie op GLweb, bij de brochure

75% afval hergebruiken

In 2019 wil de regio 75% van het huishoudelijk afval hergebruiken (nu: 55%). Gescheiden afval wordt vaker ingezameld, restafval juist wat minder.

Afdeling: Huizen

Realisatie: Op schema. In 2016 gaan we naar 4 minicontainers.

Contactpersoon: Gerrit Pas

Info: Grondstoffen- en Afvalstoffen Dienst: www.GAD.nl

Motie openbare ruimte

De buurt rond het Museumpark in Rotterdam wordt vergroend en de kwaliteit van het groen wordt verhoogd. Ook komt er meer verblijfsruimte.

Afdeling: Rotterdam

Realisatie: De motie is aangenomen, uitvoering volgt.

Contactpersoon: Judith Bokhove

Info: <https://rotterdam.groenlinks.nl/nieuws/.../>

KORT!

Motie LED verlichting

Door een motie van GroenLinks gaat de gemeente de openbare verlichting verduurzamen. Doel is 50% energiebesparing in 2030.

Afdeling: Wormerland

Realisatie: De motie is aangenomen, uitvoering volgt.

Contactpersoon: Harold Halewijn

Info: <https://besluitvorming.wormerland.nl/>

Motie energiezuinig bouwen

Door het indienen van een motie werd het college gevraagd om een opiniërende nota energiezuinig bouwen, met alle (juridische) mogelijkheden.

Afdeling: Zaltbommel

Realisatie: De motie is aangenomen, de nota is af.

Contactpersoon: Hellen Sluiter

Info: Je vindt de motie op GLweb, bij de brochure. De nota vind je [hier](#).

Snelheid omlaag

Actie om op een druk verkeerspunt de maximumsnelheid omlaag te brengen. Beter voor klimaat (minder uitstoot) en volksgezondheid.

Afdeling: Borne

Realisatie: Het doel is nog niet bereikt, de strijd gaat verder.

Contactpersoon: Roel Martens

Info: <https://borne.groenlinks.nl/nieuws/.../>

UITGELICHT

Afdeling: **Huizen**

Contactpersoon: **Gerrit Pas**

Info: www.huizen.nl/.../

Foto: **Larisa Landré**

SLIM VERLICHTEN

“Het is van groot belang dat we zichtbaar maken waar we in Huizen voor staan als het gaat om klimaatbewust handelen”

Huizen is stevig bezig met duurzaamheid, onder de noemer “Huizen Klimaatbewust”. In het collegeakkoord is 2 miljoen gereserveerd voor duurzaamheidsmaatregelen.

De gemeente gaat slim verlichten: “licht aan waar het moet en donker laten waar het kan”. Zo wordt alle openbare verlichting “verLED”, komt er dynamische verlichting (bij beweging feller, is er niemand gedimd), reflecterende bestrating en fluorescerende belijning.

Inmiddels zijn 500 van de 8600 lantaarnpalen voorzien van LED-verlichting (december 2015). In maart 2016 is alle openbare verlichting in Huizen LED, de Nederlandse primeur!

Aanrader! Slimme openbare verlichting is een heel zichtbare en kostenbesparende duurzaamheidsmaatregel. Zichtbaarheid is belangrijk, het nodigt inwoners en organisaties uit om mee te doen. De gemeente kan het niet alleen.

De opbrengst: LED is een goede investering: eenmalig investeren van 5,5 ton bespaart jaarlijks 60 duizend euro. Slim verlichten beperkt niet alleen het energieverbruik, maar ook de lichtvervuiling.

In voor- en tegenspoed. Huizen is al langer bezig met duurzaamheid, dat helpt. En de gemeente had het geld voor de initiële investering. Bovendien bleken de armaturen geschikt.

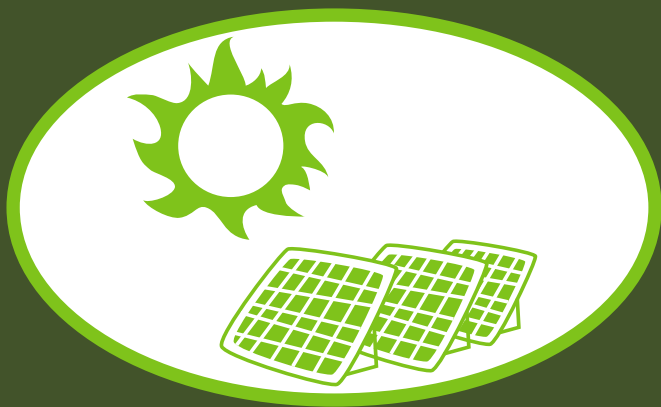
De gemeente heeft ontzettend goede ambtenaren, die bovendien goed rondkijken en pro-actief zijn.

Bij dit soort dingen krijg je altijd te maken met kritiek, omdat mensen moeten wennen aan de nieuwe situatie. Dat is niet leuk maar waait wel over. Bij een stroomstoring kregen bijvoorbeeld de LED-lampen de schuld! Het is experimenteren. Een dynamisch verlicht park werd als te donker ervaren, dat moest toch maar wat lichter. Aanpassen is soms nodig, veiligheid staat voorop. En je moet wel draagvlak houden. En altijd uitleggen waarom je het doet hè!

Financiering: Dit bespaart 50% op het elektriciteitsverbruik van de openbare verlichting. De totale besparing van €60.000 per jaar is een combinatie van besparing op elektriciteitslasten en op onderhoudswerkzaamheden. Led-verlichting gaat langer mee.

Samenwerking: Christenunie, D66, CDA

KORT!

Snoeiafval voor biomassa

Het gemeentelijk snoeiafval wordt samen met rioolslib en het huishoudelijk groenafval als biomassa geleverd aan de bio-energiecentrale in Lelystad.

Afdeling: Huizen

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Gerrit Pas

Info: <http://www.gad.nl/Wat-gebeurt-er-met-.../>

Waterkrachtcentrale

Een waterkrachtcentrale in de oude IJssel. Het idee komt van GroenLinks en is overgenomen door de gemeente.

Afdeling: GroenLinks Doesburg

Realisatie: Het plan is akkoord, uitvoering volgt.

Contactpersoon: Thijs van den Broek

Info: <http://www.gelderlander.nl/regio/.../>

Zonnepanelenproject

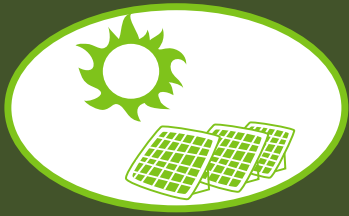
De gemeente biedt inwoners zonnepanelen aan, die ze in 15 jaar terugbetalen. Al in het eerste jaar is het rendabel voor de inwoners.

Afdeling: Landgraaf

Realisatie: Al 500 daken gedaan, 2e fase: naar 7.000 daken.

Contactpersoon: Thomas Boijmans

Info: <http://www.landgraaf.nl/inwoners/.../>

UITGELICHT

Afdeling: **GroenLinks Waterland**

Contactpersoon: **Wouter Tillemans**

Info: <http://sdwaterland.nl/.../>

<http://www.cwwaterland.nl/>

COÖPERATIE WINDENERGIE WATERLAND

“Bouw een club die er zin in heeft om er voor langere termijn mee bezig te zijn, je hebt een lange adem nodig!”

Een coöperatie van inwoners van de gemeente Waterland, die twee windmolens beheert, en er meer zou willen. De twee huidige molens zijn vervangers van drie kleinere molens uit de jaren '90. Het was toen best een gok om die 40 meter-turbines te plaatsen. Die zijn nu vervangen door twee grotere (70 meter), die samen tien keer zoveel energie opwekken als de drie oude. Genoeg voor 4.000 huishoudens, ca. 40% van de gemeente!

Aanrader! De winst komt ten goede aan de gemeenschap, dat vergroot het draagvlak.

De opbrengst:

1. klimaatvriendelijke stroom voor 4,000 huishoudens
2. € 25.000 per jaar uit de corporatie voor sponsoring van “algemeen nut”
3. de helft van de winst gaat naar stichting Duurzaam Waterland, die € 200.000 per jaar investeert in duurzaamheid: zonnecollectoren voor het zwembad, een bijdrage aan zonnepanelen op het gemeentehuis, en extra subsidie voor verduurzaming bij renovatie van sociale huurwoningen

In voor- en tegenspoed. Omdat de windmolens van 'iedereen' zijn en omdat de coöperatie en de

stichting investeren in de gemeenschap is er groot draagvlak voor de molens.

Voor volgende windmolens vormt de ruimtelijke regelgeving van de provincie Noord-Holland een belemmering. Daarom wil de coöperatie met andere gemeenten en maatschappelijke partijen (o.a. Greenpeace) de provincie op andere ideeën brengen. Dit is nodig: zelfs als bewoners en gemeente windturbines willen, er een coöperatie klaarstaat en er een geschikte plek is ligt de provincie dwars. Ze gaan niet accoord vanwege de lokatie, zelfs als onderzoek uitwijst dat het zou kunnen, rekening houdend met vogelroutes e.d..

Wat erg vervelend is, is dat het vergunningen-traject veel geld kost en moeilijk te financieren is. Commerciële investeerders vragen veel zeggenschap.

Financiering: een combinatie van eigen geld (winst van de oude molens), geleend van de leden (5 à 7% rente!) en geleend van de bank.

Samenwerking: In het voor- en natraject is werk uitbesteed, o.a. aan Ecofys en aan collega's van de Windvogel. De stichting Duurzaam Waterland werkt veel samen met de gemeente.

Wouter Tillemans is al een tijd voorzitter van de Coöperatie Windenergie Waterland. De coöperatie had aanvankelijk drie kleine windturbines, die redelijk recent vervangen zijn door twee grotere.

Voor deze opschaling heeft Wouter zich vooral gericht op de communicatie met verschillende politieke partijen, met een simpel verhaal om ze te laten zien dat er meer voor- dan nadelen zijn. Betrouwbaar overkomen met de communicatie is belangrijk, ze wilden het uit de geitenwollensokken-sfeer halen. Dat was leuk om te doen, vond hij, zo'n complex verhaal ombuigen in een paar simpele statements. Vooral als het resultaat heeft.

Hoe was het?

Ik vind het vooral mooi dat je met een club mensen iets moeilijks voor elkaar weet te krijgen. En het is belangrijk dat we iets terug kunnen doen voor allerlei belangrijke lokale initiatieven. Een mooi moment was toen de plannen werden goedgekeurd door de gemeenteraad. En het is natuurlijk fantastisch om te zien wat er nu allemaal gebeurt. Er zijn en waren altijd veel mensen betrokken, dat is leuk, prettig, fijn.

Hoogte- en dieptepunten

Het is wel irritant om te zien hoe ambtelijke regeltjes in elkaar steken: een keer of vijf wordt hetzelfde riedeltje op basis van dezelfde argumenten bekeken, dat is frustrerend. We

WOUTER TILLEMANS

Coöperatie Windenergie Waterland

“Leuk om te doen, vooral als het resultaat heeft!”

zagen de kansen, wisten dat vooral het krijgen van voorkeursstemmen in de gemeenteraad doorslaggevend zou zijn, de rest zat wel goed.

Tips

Wil je ook aan de slag met een soortgelijk project? Wouter tipt:

1. Verzamel allereerst een groep met verschillende expertisegebieden om je heen: marketing om het te verkopen aan bewoners en gemeente, mensen met financieel inzicht, mensen met juridisch/bestuurlijk inzicht in verband met gemeente en provincie. Huur expertise die je niet hebt in. Dat is nodig voor de eerste fase.
2. Bouw een club die er zin in heeft om er voor langere termijn mee bezig wil zijn, je hebt een lange adem nodig!
3. Als je eenmaal voldoende opties hebt zijn er genoeg partijen die je kunnen helpen, en die heb je ook echt nodig: gebruik alle hulp die beschikbaar is.
4. Focus eerst op niet-financiële aspecten van de haalbaarheid, zoals draagvlak, vogelroutes en dergelijk. Het financiële deel lukt het over het algemeen wel.

KORT!

Coöperatie Energie Werkt

Coöperatie van gemeente en bedrijven om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werkervaring te bieden in duurzame energie.

Afdeling: Schouwen-Duiveland

Realisatie: De coöperatie is opgericht, projecten lopen.

Contactpersoon: Gerwi Temmink

Info: <http://www.dezuidhoek.eu/.../>

Klimaattop

We brengen alle partijen bij elkaar om concrete voorstellen uit te werken om binnen onze gemeente klimaatverandering tegen te gaan.

Afdeling: Vlaardingen

Realisatie: Zal over enkele maanden plaatsvinden.

Contactpersoon: Maurice van Beers

Info: <https://vlaardingen.groenlinks.nl/.../>

Duurzame Energiecafés

Duurzame Energiecafés waarin bewoners met de gemeente meedenken over manieren om de energiedoelstellingen te halen.

Afdeling: Zaltbommel

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Hellen Sluiter

Info: <http://www.bd.nl/regio/zaltbommel-e-o/.../>

UITGELICHT

Afdeling: **GroenLinks Alphen aan den Rijn**

Contactpersoon: **Erik van Zuylen**

Info: Je vindt de motie op GLweb, bij de brochure. In de motie staat ook het tijdsplan voor het convenant.

ENERGIECONVENANT

TUSSEN GEMEENTE EN BEDRIJVEN

“We zijn als linkse partij niet anti-bedrijfsleven, we willen ze juist verleiden om mee te doen”

De gemeente heeft een actieplan om de economische activiteit in de gemeente te stimuleren. Daarnaast heeft de gemeente duurzaamheidsdoelstellingen: 14% duurzame energie in 2020, energieneutraal in 2050. Met een motie heeft GroenLinks het college opgeroepen een energieconvenant te sluiten met het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De motie is recent aangenomen en wordt nu uitgewerkt.

In Alphen aan den Rijn staat het bedrijfsleven hoog in aanzien. GroenLinks vindt dat het bedrijfsleven deel moet uitmaken van de transitie naar duurzaamheid. We willen in kaart brengen wat ze gebruiken, en we willen dat ze zich committeren aan het beperken van het energieverbruik en het duurzaam opwekken van energie.

Aanrader! Bedrijven en maatschappelijke organisaties committeren zich aan concrete duurzaamheidsdoelen. Dit stimuleert hen echt aan de slag te gaan.

De opbrengst: naast verduurzaming:

1. uitbreiding van ownership
2. besparing in geld voor ondernemers
3. voorkomen dat verduurzaming ondernemers

concurrentienadeel oplevert

4. mogelijkheid van collectief inkopen: lagere aanschafprijzen
5. duurzaamheid krijgt meer aandacht, gaat meer leven

In voor- en tegenspoed. Wat heeft geholpen bij dit plan is dat we ons, als linkse partij, niet anti-bedrijfsleven hebben opgesteld, maar dat we ze hebben verleid om mee te doen. De wethouder, van D66, heeft de motie zelfs nog aangescherpt.

Bedrijven willen zich niet altijd committeren, er is bij veel bedrijven nog een cultuuromslag nodig. Om hieraan bij te dragen organiseren we binnenkort een avond om dit bij het bedrijfsleven onder de aandacht te brengen. Voor de uitvoering van het convenant hameren we erop dat we de goede cijfers krijgen van gemeente: wat is het energieverbruik van de bedrijven, wat zijn de grootverbruikers en dergelijke.

Financiering: voor de maatregelen die de bedrijven nemen bestaan provinciale, landelijke en Europese subsidies. De informatieavond voor bedrijven wordt betaald uit het fractiebudget.

Samenwerking: Bij de uitvoering trekken gemeente en bedrijven samen op en kunnen bedrijven door samen in te kopen kosten besparen.

KORT!

Dorpsplan Oostkapelle

Dorpsplan gebaseerd op ideeën uit de bevolking, in samenwerking met verschillende organisaties in het dorp.

Afdeling: Walcheren (Middelburg, Vlissingen, Veere)

Realisatie: Het plan is af, uitvoering is gaande.

Contactpersoon: Peter Geene

Info: <http://www.dorpsraadoostkapelle.nl/.../>

Ontzorgen voor energiebesparing

Huiseigenaren worden gestimuleerd tot energiebesparing. HOOM ontzorgt bewoners met scans, advies en offertes van lokale bedrijfsleven.

Afdeling: afdelingen in de Gooi- en Vechtstreek

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Gerrit Pas

Info: <http://www.energiebesparengenv.nl>

UITGELICHT

Afdeling: GroenLinks Goes en de Bevelanden

Contactpersoon: Marten Wiersma

Info: <http://www.shhk.goesweb.net/>

ENERGIENEUTRAAL DORP

's-Heer Hendrikskinderen

“Ik vind dat er alle redenen zijn voor een grote mate van optimisme”

's Heer Hendrikskinderen is een dorpje in Zeeland met ca. 1.400 inwoners. Door de ontwikkelingen in het sociale domein werd het dorp aan het denken gezet. Er ontstond een dorpsplan, overigens zonder een enkel woord over duurzaamheid. Via het comfort van levensloopbestendige woningen sloop het er toch in: je wilt toch ook warme voeten hebben? Door de inzet van verschillende instrumenten zoals warmtescans, subsidies en enquêtes werd het dorp het duurzaamste dorp van Zeeland. Nu is de lat hoger gelegd: in 2020 moet 's Heer Hendrikskinderen energieneutraal zijn.

Het dorp zit vol initiatieven: naast veel zonnepanelen en woningverduurzaming zijn er plannen voor een deelauto en voor een dorpsbedrijf om de financiële risico's van dat soort initiatieven te kunnen dragen.

Aanrader! De betrokkenheid is groot, en iedereen kan met zijn eigen talent een steentje bijdragen.

De opbrengst: einddoel is een energieneutraal dorp. Het verbeteren van 25% van de woningen in 2016, vermindert het gasverbruik met 60.000 m³/jaar en het elektriciteitsverbruik met 120.000 kWh/jaar. Verder draagt dit project op

verschillende manieren bij aan de leefbaarheid.

In voor- en tegenspoed. Door steun van de wethouder kon een overeenkomst met de gemeente worden gesloten. Er is flink samengewerkt, o.a. met de Zeeuwse Milieufederatie, Zeeuwind en het Zeeuws Klimaatfonds. Het enthousiasme van de kartrekkers bleek aanstekelijk: “als de buurman het doet, misschien moet ik er dan ook eens over denken!”

Jammergenoeg viel het aanbod vanuit de markt voor bijvoorbeeld het energieneutraal maken van huizen tegen. Het bleek erg gefragmenteerd, en het “ontzorgt” nog niet voldoende. Daardoor weten mensen niet waar te beginnen: de ketelleverancier zegt een nieuwe ketel, de isolatieleverancier wil isoleren enzovoorts.

Financiering: verschillende subsidies, o.a. Meer met Minder. Verzekeringsmaatschappij ZLM sponsort leefbaarheids- en zorg-initiatieven. En er wordt al flink bespaard.

Samenwerking: Het hele dorp doet mee: inwoners, ondernemers. Verder de gemeente, en diverse organisaties en bedrijven uit Zeeland.

Marten Wiersma is één van de trekkers van de plannen om 's-Heer Hendrikskinderen in 2020 energieneutraal te krijgen. Hij werd gevraagd een werkgroepje voor te zitten, vervolgens werd hij voorzitter van de Dorpsraad en hielp hij het dorpsplan op te stellen. "Ik heb tijd, waarom zou ik het niet doen?"

Hoe was het?

We hadden geduld nodig. Een fanatieke kartrekker trekt wel een kar maar er zit niemand op. Door het werken met vrijwilligers, die het naast andere activiteiten doen, gaan processen van nature langzaam. Dat was prima: als je het snelst resultaat wilt bereiken moet je de tijd nemen. Met dit soort projecten kom je heel dicht bij de persoonlijke beslissingen van mensen: hun huis, hun auto. Daar horen ook waarden bij, dat gaat niet zo snel. Het kost tijd om het van de mensen zelf te laten worden. Daar is vertrouwen voor nodig in mensen en organisaties, dat komt wel.

Mensen vinden het plezierig om hier te wonen en willen contact met elkaar. Als dat zo is lukt er veel. Maar ook in een stad gebeurt van alles. Daar zijn de sociale structuren anders, maar de behoefte en teneur zijn overal. Ik vind dat er alle redenen zijn voor een grote mate van optimisme.

Hoogte- en dieptepunten

Het mooiste? Te ontdekken dat de betrokkenheid van mensen zo groot is, merken dat iedereen

MARTEN WIERSMA

's-Heer Hendrikskinderen energieneutraal

"Mensen vinden het plezierig om hier te wonen en willen contact met elkaar. Als dat zo is lukt er veel."

wel een talent heeft en wat kan bijdragen. Op een zeker moment zat er 80 man in de zaal, geïnteresseerd in het aanpakken van hun huis. Helaas slaagden we er niet in die vraag en belangstelling te koppelen aan aanbieders in de markt. Dat is gewoon vervelend, maar daar komen we wel weer overheen.

Samenwerken

Alles draait om het begrip saamhorigheid. Iedereen steekt een handje toe. Er wordt nu nagedacht over een maandelijks repaircafé, er is een "nieuwe mediacafé" en er is een dorpsapp, Woonlinked, als hulpmiddel voor onderlinge communicatie. Een mooie samenwerking is

die met verzekeraar ZLM. Mooi omdat zij zich eigenlijk dezelfde vragen stellen als wij: hoe zien wij de samenleving van de toekomst voor ons, en hoe kunnen we daar nu al op inspelen. Duurzaamheidsbeleid is niet "hoe je woning in elkaar zit" maar een transitie die over bijna alles gaat. Leuk om dat te zien gebeuren en daar een heel bescheiden rol in te hebben."

Tips

Wil je ook aan de slag met een soortgelijk project? Marten tipt: Neem de tijd. Goed doordenken. Zorg dat je je plannen kunt aanpassen als de mensen dat willen, dat is nodig. En het moet een beetje leuk blijven natuurlijk.

KORT!

Delftpas

Voorstel om - tegen energiearmoede - kortingen op spaarlampen, radiatorfolie en andere energiebesparende producten op te nemen in de Delftpas.

Afdeling: Delft

Realisatie: De wethouder onderzoekt de mogelijkheden.

Contactpersoon: fractie Delft

Info: <https://delft.groenlinks.nl/nieuws/.../>

<http://www.delft.nl/Inwoners/.../>

Duurzaamheidslening

Een gunstige lening voor wie zijn huis wil verduurzamen, uit een landelijk potje: Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten.

Afdeling: Zaltbommel

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Hellen Sluiter

Info: <https://www.zaltbommel.nl/.../>

Fonds Groene Initiatieven

Voorstel voor een fonds waaruit duurzame bewonersinitiatieven kunnen worden bekostigd, met geld dat bespaard wordt op auto-infrastructuur.

Afdeling: Zwolle

Realisatie: Dit initiatief is (nog) niet gerealiseerd.

Contactpersoon: Remko de Paus

Info: <https://zwolle.groenlinks.nl/nieuws/.../>

UITGELICHT

Afdeling: GroenLinks Alphen aan den Rijn

Contactpersoon: Erik van Zuylen

Info: Je vindt de motie op GLweb, bij de brochure

Foto: Iris Wassenburg

GROENE LENINGEN

voor maatschappelijke organisaties

*“Verduurzaming is geen kostenpost, het levert juist wat op!
Daarmee trokken we de meer economistisch ingestelde partijen
over de streep”*

Er is veel bezuinigd op subsidies voor maatschappelijke organisaties. Die hebben of huren vaak vastgoed, maar hebben niet het kapitaal om het te verduurzamen. Daarom diende GroenLinks een motie in om te zorgen dat deze organisaties geld kunnen lenen voor verduurzaming. De motie werd aangenomen, de regeling wordt nu uitgewerkt door het college. De roeivereniging heeft al zonnepanelen kunnen plaatsen!

Aanrader! Dit initiatief benadrukt dat verduurzaming geen kostenpost is maar wat oplevert. Het helpt juist die groepen die zich inzetten om de stad nog mooier te maken. En natuurlijk leidt het tot verduurzaming, het is een mooie combinatie van duurzaamheid en de sociale kant.

De opbrengst: Twee vliegen in één klap! Verduurzaming van het vastgoed helpt het klimaat, de besparingen hierdoor helpen de maatschappelijke organisaties en daarmee de samenleving. De organisaties hebben minder subsidie nodig of kunnen hun subsidie voor een groter deel aan hun maatschappelijke doelen besteden.

In voor- en tegenspoed. De motie is aangenomen maar moet nog verder uitgewerkt worden. Daarvoor is medewerking nodig van de ambtelijke organisatie. GroenLinks houdt in de gaten of de uitvoering vordert en of er geen ambtelijke barrières zijn. Daarvoor worden de rapportages van het college kritisch gevolgd.

Als de regeling is uitgewerkt moet de bekendheid onder maatschappelijke organisaties worden vergroot. Daarom wil GroenLinks dan de organisaties benaderen om te vragen of ze de regeling kennen en of ze er gebruik van zouden willen maken. Als bijvangst wordt daarmee de bekendheid met (het werk van) GroenLinks in de gemeente vergroot.

Financiering: door de gemeente. Het geld komt terug, het is dus geen kostenpost. Het is een slimme manier om maatschappelijke organisaties te helpen zodanig dat partijen die liefst geen cent subsidie geven toch akkoord gaan.

Samenwerking: De motie is ingediend door GroenLinks, maar aangenomen dankzij de andere politieke partijen

KORT!

Innovatieprijs

Elke twee jaar reikt de gemeente Huizen de innovatieprijs uit aan een Huizer bedrijf dat uitblinkt in innovatie, duurzaamheid of sociaal beleid.

Afdeling: Huizen

Realisatie: Uitgereikt in 2014, nu inschrijvingen voor 2016.

Contactpersoon: Gerrit Pas

Info: www.huizen.nl/innovatieprijs

GroenLinks Blog

In de aanloop naar de klimaattop blogt GroenLinks wekelijks in het plaatselijke nieuwsblad, over alles wat met klimaat te maken heeft.

Afdeling: Baarn

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Wim Genuit

Info: <http://www.groenlinksbaarn.nl/blog>

Klimaatgesprek

Heb je het nog niet gedaan? Organiseer een klimaatgesprek! Verzamel voorbeelden en deel ze via GroenLinks, inspireer en laat je inspireren!

Afdeling: Zwolle en vele andere

<https://groenlinks.nl/discussie>

Realisatie: Er waren vele klimaatgesprekken.

Contactpersoon: Remko de Paus

Info: <https://zwolle.groenlinks.nl/agenda/.../>

KORT!

Warmtenet verduurzamen

Informatiebijeenkomst om met gebruikers van Warmtenet (stadsverwarming) de mogelijkheden voor verduurzaming te verkennen.

Afdeling: Tilburg

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Evelien Kostermans

Info: <https://tilburg.groenlinks.nl/nieuws/.../>

Themabijeenkomst luchtkwaliteit

Thema-avond om inwoners en lokale politiek te informeren over luchtvervuiling in de stad en de effecten hiervan op de gezondheid.

Afdeling: Tilburg

Realisatie: Dit initiatief is gerealiseerd.

Contactpersoon: Evelien Kostermans

Info: <https://tilburg.groenlinks.nl/nieuws/../>

Nacht van de Nacht

Landelijk initiatief waarbij in gemeenten, met acties als het dimmen van de verlichting, aandacht wordt gevraagd voor lichtvervuiling.

Afdeling: Tilburg en vele andere

Realisatie: Dit initiatief loopt, de strijd gaat verder.

Contactpersoon: Wim Kersten

Info: <http://www.nachtvandenacht.nl/>

UITGELICHT

Afdeling: GroenLinks Zaltbommel

Contactpersoon: Hellen Sluiter

Info: <http://www.bommelerwaard/..>

Foto: Jaap Sluijter

ENERGIEMARKT

“Dicht bij huis inspiratie opdoen om daadwerkelijk aan de slag te gaan met verduurzaming of energiebesparing, een enorme stimulans!”

De gemeente Zaltbommel is al lange tijd bezig met vergroening, eerst met een GroenLinks-wethouder, nu met een CDA-wethouder met een groen hart. Niet alleen GroenLinks dus, de hele gemeente. Hoewel het beleid niet altijd diep donkergroen is geweest, is het groene denken een steeds aanwezige onderstroom. Opvallend is dat een deel van het “groene denken” is ontstaan doordat een aantal partijen een plan voor windmolens heeft tegengehouden. Toen is men gaan nadenken over andere vergroeningsmaatregelen, die wel acceptabel waren voor de tegenstanders van windmolens.

De gemeente heeft het initiatief genomen tot het organiseren van een energiemarkt, op 6 november 2015. Daarmee wil ze inwoners en ondernemers stimuleren om energie te besparen in en om de woning. Het doel was op een leuke manier kennis maken met duurzaamheid. Kinderen konden proefjes doen, je kon een rondje rijden met een hybride/elektrische auto, de smaak van duurzaamheid was te proeven.

Aanrader! De gemeente laat hiermee zien de vergroening serieus te nemen. Voorbeelden zien

en direct en vrijblijvend contact met leveranciers geeft een goed beeld van de mogelijkheden. Er gaat een enorme stimulans van uit.

De opbrengst: De inwoners van Zaltbommel weten meer over duurzaamheid, en over wat ze zelf kunnen doen om energie te besparen. Ze hebben gezien wat er zoal op de markt is aan klimaatvriendelijke maatregelen in en om het huis. Als gevolg daarvan zullen ze hopelijk maatregelen gaan nemen. Niet alleen goed voor het klimaat maar ook voor hun portemonnee.

In voor- en tegenspoed. Door de samenwerking met bedrijven (er waren er twintig op de markt!) was er veel informatie, en bleven de kosten beperkt.

Financiering: De gemeente heeft de markt zelf gefinancierd, in wijkgebouwen. Aanwezige bedrijven kwamen gratis, om zichzelf te promoten.

Samenwerking: De energiemarkt is georganiseerd met hulp van inwoners en bedrijven.

UITGELICHT

Afdeling: 's-Hertogenbosch

Contactpersoon: René Vonk

Info: <https://s-hertogenbosch...>

DE KLIMAATESTAFETTE

“Je hoeft niet op de politiek te wachten om aan de slag te gaan voor het klimaat”

In de aanloop naar de klimaattop in Parijs hield de afdeling 's-Hertogenbosch een klimaatestafette. De afdeling bezocht projecten in de stad, die op verschillende manieren met duurzaamheid bezig zijn. Daarmee lieten ze zien dat je niet op de politiek hoeft te wachten om aan de slag te gaan voor het klimaat. De mensen van de projecten vonden het leuk om te laten zien wat ze doen. Het is belangrijk dat de politiek aandacht heeft voor dit soort ondernemers. Daarnaast droeg de estafette bij aan de promotie van duurzaamheid en van GroenLinks, en aan het netwerk van GroenLinks.

De afdeling verzamelde de wensen voor de politiek van de ondernemers. De lokale wensen neemt GroenLinks mee. De wensen die nationaal en internationaal van belang zijn zijn aangeboden aan de Nederlandse delegatie in de Klimaat Top Trein.

Er zijn acht initiatieven bezocht: nieuwe natuur bij de eendenkooi, een vegan eetcafé, een project op het gebied van duurzaam bouwen, een lokale energiecoöperatie, fietskoeriers en de stadsboerderij met imkerij, varkenshouderij en innovatieve moestuin.

Aanrader! Je komt in best wel korte tijd op veel verschillende plekken die relevant zijn voor ons als partij. Je maakt zelf kennis, breidt je netwerk uit, doet kennis op.

De opbrengst: een sterker netwerk met groene organisaties, input voor het politieke werk, ondersteunen van duurzame ondernemers in hun werk.

In voor- en tegenspoed. Initiatieven die we benaderd hebben waren bijna allemaal enthousiast en wilden meedoen. Dat was leuk om te merken. De pers had helaas helemaal geen belangstelling, dus we hebben zelf getwitterd en zo. Zelf mensen benaderen werkte beter dan het via-via proberen, dat was te indirect.

Financiering: een kraampje op de bio-markt en een paar kopjes koffie zijn gefinancierd uit het afdelingsbudget.

Samenwerking: Voor dit project is met veel plezier samengewerkt met de bezochte ondernemers.

René Vonk is actief in de Groene Werkgroep bij de afdeling 's-Hertogenbosch. De werkgroep wilde een klimaatmanifestatie opzetten, en al brainstormend ontstond toen het idee voor een klimaatstafette. Daarbij zouden duurzame initiatieven worden bezocht. De klimaatstafette is in 's-Hertogenbosch gehouden verspreid over november 2015.

René heeft als kartrekker de voortgang bewaakt en instellingen en vrijwilligers benaderd, Antoon van Rosmalen deed de communicatie.

Hoe was het?

Het was leuk om te doen. Ik vond het vooral leuk dat alle initiatieven positief reageerden, en enthousiast waren dat je er was. We hadden steeds geanimeerde gesprekken, over hun initiatief, klimaat, politiek. Ook leuk was dat een paar mensen van de initiatieven geïnteresseerd waren geraakt in GroenLinks, en naar de ALV kwamen. Het was heel inspirerend om al die mensen te spreken. Dan zie je ook eens de andere kant, dan wat je in de krant leest. Het is ook weleens goed om te zien dat mensen ook een positieve bijdrage willen leveren. Dat vonden de andere mensen die mee waren ook. Er ging een Statenlid mee, normaal gesproken gaat hij naar megastallen, moet hij het hebben over schaalvergroting en meer, meer, meer: het was voor hem leuk om ook dit eens te zien, totaal anders.

RENÉ VONK

De klimaatstafette

“Het is ook weleens goed om te zien dat mensen ook een positieve bijdrage willen leveren.”

Uiteindelijk willen we natuurlijk dat de wereld en Den Bosch groener en socialer worden. De klimaatstafette was om enerzijds zelf geïnspireerd te raken, anderzijds om met onze redelijk nieuwe fractie te kijken hoe we, samen met de mensen van de initiatieven, de omslag kunnen maken naar een groenere stad.

Hoogte- en dieptepunten

Het leukste moment? Er waren veel leuke momenten. Misschien wel het meehelpen in het natuurgebied. Maaien met een zeis, dat had ik nog nooit gedaan. En we hadden bij elk initiatief een inspirerend gesprek, ook dat was heel leuk. Het was mooi om de drive te zien van de eigenaar van

de stadsboerderij om op verschillende manieren bezig te zijn met duurzaamheid.

Het was jammer dat het aantal aanwezige leden wat tegenviel, maar dat is wel vaker zo.

Tips

Wil je ook aan de slag met een soortgelijk project? René tipt: Het belangrijkste is dat je stopt met praten van “misschien moeten we iets meer doen met maatschappelijke initiatieven” maar dat je ze gewoon een mailtje stuurt. Dan zal blijken dat de meesten best bereid zijn om een keer tijd te maken, dat die bereidheid groter is dan je misschien denkt.

AAN DE SLAG!

nawoord van de voorzitter

Het waren inspirerende weken, de weken voor de COP21 in Parijs. Overal ter wereld werd actie gevoerd, werd gediscussieerd en werden er initiatieven ontplooid om klimaatverandering tegen te gaan. Ook GroenLinks voerde campagne. We waren met velen aanwezig bij de Klimaatparade en organiseerden klimaatgesprekken door het hele land.

De klimaatgesprekken vormden de derde opeenvolgende partijbrede discussie van GroenLinks sinds we daarmee in 2014 begonnen. Deze discussie had een sterk lokale insteek; wat kan er juist daar nog meer voor het milieu gedaan worden. Op de bijeenkomsten praatten GroenLinkers en mensen van buiten de partij mee over dit onderwerp. Het leverde een waaier aan inspiratie op, waar GroenLinkers uit alle gemeenten en provincies zo mee verder kunnen. Ik vind het prachtig om te zien dat er zoveel mooie initiatieven zijn, waar zoveel mensen zich met passie voor inzetten. Het zijn voorbeelden die brede navolging verdienen.

Nu moeten we het verschil maken. Om de opwarming van de aarde tot ver onder de 2 graden Celsius te houden, zoals het klimaatakkoord van Parijs stelt. Om in 2050 over te zijn op 100% duurzame energievoorziening en een

CO₂-uitstootvermindering van minstens 95% te hebben, zoals onze eigen klimaatwet met de PvdA stelt. Dat kan niet alleen op internationaal en nationaal niveau bereikt worden, daar is ook lokaal een transitie voor nodig. Zoals het Amsterdams gemeenteraadslid Jasper Groen blogde: "Klimaatbeleid is lokaal beleid". GroenLinks is als geen andere partij in staat om handen en voeten te geven aan deze duurzame transitie.

Iedereen die zich voor deze klimaatgesprekken inzette wil ik daar van harte voor bedanken. Ik ben er trots op dat GroenLinks op deze manier inspireert en kennis deelt. Maar er is nog veel werk aan de winkel en we hebben geen tijd om te verliezen. Aan de slag dus. De klimaatgesprekken waren het begin. Laat je nu inspireren! De voorbeelden komen zoals gezegd niet enkel van GroenLinkers en ze zijn zeker niet enkel vóór GroenLinkers: hoe meer mensen

en organisaties er meedoen, hoe beter. Ken je nog meer voorbeelden? Deel ze op GLweb. Wil je een initiatief starten dat lijkt op één van de voorbeelden? Neem gerust contact op met de contactpersonen. Het zijn leuke mensen, met een groen hart. Ze helpen je graag aan meer informatie. Je vindt ze via GLweb of internet. Heb je vragen, mail naar discussie@groenlinks.nl.

Marjolein Meijer

interim partijvoorzitter GroenLinks

LINKS NAAR MEER INFO

Op **GLweb**, de pagina voor actieve GroenLinkers, vind je meer voorbeelden, moties, en ander “voer voor politici”. Ook op de Facebookpagina's voor raadsleden van GroenLinks kun je informatie vinden, en vragen. “Sociaal Domein” en “Groen Domein” worden beheerd door Erik van Zuylen.

Greenpeace maakte een brochure met lokale windenergieprojecten en uitleg.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (www.svn.nl) is een stichting die financieringsinstrumenten biedt op het gebied van wonen. Zaltbommel maakt daar bijvoorbeeld gebruik van om de inwoners leningen voor woningverduurzaming aan te bieden.

Rijkswaterstaat heeft ook bruikbare en interessante informatie voor lokale overheden. Cijfers over CO2-emissies van jouw gemeente vind je bij de “Klimaatmonitor”, bijvoorbeeld nuttig om concrete doelen te kunnen stellen.

Meer met Minder (www.meermetminder.nl) helpt particulieren energie te besparen in huis. De versie voor de overheid is Bespaar Lokaal

(www.bespaarlokaal.nl). Ook interessant op het gebied van grootschalige woningverduurzaming: Stroomversnelling (www.stroomversnelling.nl).

Urgenda geeft ook veel bruikbare (praktijk-) voorbeelden (www.urgenda.nl), kijk bij “thema's”. Bijvoorbeeld leuk: de brochure “Ons huis energieneutraal” of de “Transitieagenda Dordtzaam” (Dordrecht).

De **Vereniging Nederlandse Gemeenten** heeft een database met praktijkvoorbeelden op zowat elk gebied. Voor het thema “Klimaat in de buurt” zijn bijvoorbeeld de kopjes “wonen” (en dan “Energiezuinig en duurzaamheid”) en “milieu” (en dan met name het kopje “Duurzaamheid”) erg interessant.
<https://praktijkvoorbeelden.vng.nl/>

Deze links zijn niet het ultieme antwoord, maar slechts mogelijke antwoorden. Het ultieme antwoord voor jouw gemeente of provincie zul je zelf moeten vinden. Maar je kunt natuurlijk wel beginnen met andermans goede ideeën lenen, recyclen en upgraden: heel duurzaam.

De vermelde **contactpersonen** vind je via GLweb of internet.

COLOFON

Tekst: **Laura Bromet, Marjolein Meijer, Femke IJsseldijk**

Met medewerking van: **Lotte Jeursen, Marieke Schep**

Voorbeelden afkomstig van: **Maurice van Beers, Thomas Boijmans, Wim Genuit, Harold Halewijn, Janneke van der Heijden, Lotte Jeursen, Roel Martens, Gerrit Pas, Antoon van Rosmalen, Patrick Rijke, Marieke Schep, Hellen Sluiter, Femke IJsseldijk, Erik van Zuylen**

Geïnterviewden: **Wouter Tillemans, René Vonk, Marten Wiersma**

Foto's: **inzenders voorbeelden, geïnterviewden, GroenLinks, (#climatemoment)**

Samenstelling: **Femke IJsseldijk**

Opmaak: **Anabella Meijer (Kanai)**

Copyright voor afbeeldingen, teksten en foto's liggen bij de makers ervan

Uitgave: **GroenLinks, Oudegracht 312, Postbus 8008, 3503 RA Utrecht**

E-mail: discussie@groenlinks.nl

Website: www.groenlinks.nl/discussie